

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Буга Г.С.

*доцент кафедри юридичних дисциплін
факультету №2 Донецького юридичного
інституту МВС України, к.ю.н.*

Протягом останнього десятиліття в Україні суттєво зріс інтерес до участі громадськості у політичному житті країни розширилися можливості громади безпосередньо та справді дієво впливати на формування і реалізацію державної політики. Окрім таких вже усталених, хоч і досі проблемних, форм прямого впливу на політичні процеси, як вибори та референдуми, набули популярності також альтернативні способи залучення громадян, як-от створення органів самоорганізації населення, формування громадських рад при владних органах, проведення громадських слухань, публічних обговорень проектів нормативно-правових актів. У свою чергу, це сприяло новій хвилі громадських ініціатив, соціальних рухів і відповідних законодавчих пропозицій [1, с.4].

Слід відмітити, що для розвитку громадянського суспільства в Україні необхідно побудувати взаємовідносини між владою та суспільством, який за роки незалежності так і не побудували. На сьогодні Україна потребує кардинальних змін у багатьох сферах і участь громадськості в державному управлінні – не виняток. За останні роки українське суспільство стало досить активним і намагається впливати на державні справи, але через відсутність чіткого регулювання, яким чином громадяни України можуть брати участь в управлінні державними справами шляхом громадського контролю, виникає низка питань і проблем [2, с. 303].

Необхідно зазначити, що процедура громадської експертизи регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 року № 976, якою було ухвалено «Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» [3].

Згідно з зазначеним Порядком, громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади – це складова механізму демократичного управління державою, який передбачає проведення інститутами громадянського суспільства оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх врахування органами виконавчої влади у своїй роботі [3].

Однак, завдання громадської експертизи не зводиться лише до виявлення розходжень між заданим і фактичним. Головна мета громадської експертизи – усунення та попередження причин, які породжують цю невідповідність, забезпечення додержання органами влади відповідних норм і вимог [4, с.6].

Отже, громадська експертиза – це вигідно для органів влади як: інструмент реального залучення громадян до формування та реалізації державної політики; безкоштовні експертизи з найбільш гострих проблем; незалежна оцінка ефективності роботи органу влади; спосіб визначення чи корегування пріоритетів власної діяльності; комплекс порад, спрямованих на вирішення порушеної проблеми; спосіб демонстрації відкритості діяльності органів виконавчої влади та уникнення маніпуляцій

громадською думкою щодо правомірності або ефективності рішень чи дій органів виконавчої влади [5].

Як зазначає Тинкован О.В. право здійснення громадської експертизи належить інститутам громадянського суспільства, які слід розуміти як громадські організації, професійні та творчі спілки, організації роботодавців, благодійні й релігійні організації, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації та інші непідприємницькі товариства й установи, легалізовані відповідно до законодавства. Зазначимо також, що право здійснення громадського контролю має належати тим інститутам громадянського суспільства, серед видів діяльності яких є здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх установ [6].

Однак, необхідно звернути увагу, що в юридичній науці відчувається відсутність сучасного науково-теоретичного підходу до визначення поняття громадської експертизи, що негативно впливає на формування відкритого суспільства [7, с. 400].

Як зазначає Романов М.Ю. поняття громадської експертизи ще не є усталеним. Існує доволі небагато тлумачень терміна громадська експертиза [7, с. 400].

Відомим є визначення, запропоноване Шаповаловим О., згідно з яким громадська експертиза діяльності органу виконавчої влади – це оцінка прийнятих ним нормативно-правових актів, його рішень, дій чи бездіяльності з метою визначення відповідності діючому законодавству, правам та інтересам населення в цілому або окремих його груп, яке проводиться непідприємницькими товариствами й установами (громадськими організаціями, благодійними і релігійними організаціями, професійними та творчими спілками, органами самоорганізації населення та іншими об'єднаннями громадян, окрім політичних партій, а також недержавними ЗМІ) [8, с. 15]. Наливайко Л. вважає, що громадська експертиза являє собою експертизу проектів законів, рішень, програм, проектної документації, яка виконується з метою захисту суспільних інтересів [7, с.400; 9, с. 5].

Таким чином правове регулювання громадської експертизи ще не доволі визначено ані в нормативно-правових актах, ані в науковій літературі. Слід зазначити, що дане поняття, а саме громадська експертиза є новим явищем для вітчизняної науки та практики, тому дане поняття потребує усебічного та глибокого дослідження.

Література:

1. Громадська експертиза: теоретичні та практичні аспекти / Балацька Анна, Сушко Ольга, Шевченко Тарас. К., Тютюкін. 2011. 120 с.
2. Добровіцька К. Основні поняття та правове регулювання громадського контролю діяльності органів місцевого самоврядування. Ефективність державного управління. Збірник наукових праць. 2015. Вип. 43. С. 303-308.
3. Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 05 листопада 2008 року №976. Офіційний вісник України. 2008. № 86. Ст. 2889.
4. Громадська експертиза діяльності органів внутрішніх України. Методичне видання. Київ, 2012 р. 85с.
5. Проведення громадських експертиз діяльності ОВВ. URL: https://kyivcity.gov.ua/petytsii_ta_hromadska_aktivnist/hromadska_ekspertyza/ItemText_76346/Gromadska_ekspertiza.pdf.
6. Тинкован О.В. Громадський контроль та громадська експертиза: проблеми співвідношення понять. URL: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2010-01/10tovpsp.pdf>.
7. Романов М.Ю., Бургай К.Р., Савіщенко А.В. Інститут громадського контролю в Україні: проблеми теорії та практики. *Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування: матеріали наук. семінару (м. Дніпро, 8 грудня 2017 р.)*. Дніпро: ДДУВС, 2018. – С. 390-410.
8. Жаровська І. М. Громадський контроль як інтегральна складова у концепті владних відносин сучасної держави і громадського суспільства. *Часопис Київського ун-ту права*. 2012. № 3. С. 14–17.

9. Наливайко Л. Р. Громадська експертиза в умовах нової парадигми розвитку Українського суспільства. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в умовах євроінтеграції* : матер. Українсько-польської наук.-практ. конф., 15 листопада 2013 р. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2013. С. 4–7.